DOI: 10.33766/2524-0323.91.356-359
УДК 351:364.28

С. О. Іваницький,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань
Національної академії внутрішніх справ
(м. Київ, Україна)

e-mail: serg.infoline@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8426-100X>

НОВА КОНЦЕПЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ОСНОВ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДДІВ В УКРАЇНІ

Рецензія на кн.: **Кравчук В. М.** Конституційні основи правового статусу
суддів в Україні. Київ, 2019. 830 с.

Рецензія підготовлена на монографію «Конституційні основи правового статусу суддів в Україні», автором якої є кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк) Володимир Миколайович Кравчук. Це дослідження актуальне не лише для конституційно-правової та судоустрійної науки, а й для правозастосовної діяльності. Нині вагомий інтерес до конституційних основ правового статусу суддів, його сутності, змісту та структурних елементів викликаний одразу багатьма чинниками. Дане питання лишається актуальним як у рамках новітнього конституційного процесу, першочерговим завданням якого є оновлення Конституції України, так і в межах удосконалення законодавства про судоустрій та статус суддів.

Ключові слова: конституційні основи, правовий статус, суддя, судоустрій, Україна.

Нещодавно вийшла друком цікава монографія «Конституційні основи правового статусу суддів в Україні», підготовлена кандидатом юридичних наук, доцентом, доцентом кафедри теорії та історії держави і права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк) Володимиром Миколайовичем Кравчуком. Це дослідження актуальне не лише для конституційно-правової та судоустрійної науки, а й для правозастосовної діяльності. Нині вагомий інтерес до конституційних основ правового статусу суддів, його сутності, змісту та структурних елементів викликаний одразу багатьма чинниками. Дане питання лишається актуальним як у рамках новітнього конституційного процесу, першочерговим завданням якого є оновлення Конституції України, так і в межах удосконалення законодавства про судоустрій та статус суддів.

У передмові до монографії В. Кравчук слушно визначив актуальність та проблематичність обраного ним напрямку дослідження: «Конституційно-правовий статус суддів у період інституціоналізації державної влади є тим явищем, яке набуває особливого значення в контексті зміни парадигми праворозуміння та захисту прав і свобод людини. Зі внесенням змін до Конституції України в частині правосуддя та прийняттям нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» потреба

в дослідженні конституційно-правового статусу суддів не тільки не зменшилася, а й, навпаки, зросла. У юридичній науці недостатньо осмислені питання конституційно-правового статусу суддів, нормативного регулювання їх правосуб'єктності, гарантій їх конституційно-правового статусу. Потребують усебічного аналізу структурні елементи конституційно-правового статусу суддів» (с. 6).

Дана монографія – перша монографічна праця в сучасній юридичній науці, що поєднує конституційні та судові аспекти правового статусу суддів, репрезентує авторську концепцію основ правового статусу суддів. Вона – виклад досліджень автора під час підготовки дисертації на здобуття наукового ступеня «доктор юридичних наук».

У рецензованій роботі обґрунтовуються теоретико-методологічні основи конституційно-правового статусу суддів, зокрема досліджується становлення конституційних основ правового статусу суддів, сутність та зміст конституційно-правового статусу суддів, конституційні принципи правового статусу суддів, правосуб'єктність суддів, гарантії конституційних основ правового статусу суддів, нормативні й організаційно-правові заходи зміцнення статусу суддів, а також удосконалення підстав та порядку застосування до суддів заходів юридичної відповідальності.

Конституційне закріплення України як суверенної та незалежної, демократичної, соціальної, правової держави зумовлює необхідність поглиблення теоретичного обґрунтування конституційних основ правового статусу суддів в Україні, що, своєю чергою, вирізняє важливість та актуальність даної теми на сучасному етапі розвитку України.

Автор поставив за мету системно проаналізувати зміст, форми і механізми конституційно-правового статусу суддів в Україні, абсолютно справедливо зауважуючи, що питання конституційно-правового статусу суддів, нормативного регулювання їх правосуб'єктності, гарантій їх конституційно-правового статусу, потребують усебічного аналізу.

На особливу увагу заслуговує періодизація становлення конституційних основ правового статусу суддів, зокрема виокремлення шести етапів, визначених із найдавніших часів до тепер.

Цікавою є позиція автора щодо місії суддів у суспільстві та державі, стосовно розмежування соціального статусу суддів та правового статусу суддів. Спираючись на результати проведених історико-правових досліджень основ правового статусу суддів, автор стверджує, що ці дві формації статусу суддів існували й продовжують розвиватися паралельно, одночасно впливаючи одна на одну. Як унікальний соціальний феномен, соціальний статус суддів перебуває за законами соціального розвитку людей, іноді навіть у розріз із позитивним правом держави.

Беззаперечною заслугою автора є детальний аналіз конституційних принципів правового статусу суддів, при класифікації яких за основу взято критерії, що напроцьовані сучасною теорією права: поділ на загальноподські (загальносоціальні) засади та принципи національної системи права.

Розглядаючи структуру правового статусу суддів, автор зазначає, що правосуб'єктність являє собою ключовий структурний елемент правового статусу, а її зміст дозволяє вирізняти такі види: загальна, галузева і спеціальна. У конституційно-

правовому статусі судді правосуб'єктність виявляється через сукупність суб'єктивних прав і юридичних обов'язків судді, які суттєво відрізняються залежно від статусу самого суду (Конституційний Суду України, суди системи судоустрою), а також від посади судді (голови судів, заступники голів судів, судді члени кваліфікаційних комісій суддів тощо) та стажу перебування на даній посаді.

Заслугою В. Кравчука є не лише детальний науковий аналіз надбань із досліджуваної проблеми та власні глибокі теоретичні розробки, а й пропозиції практичного характеру. Зокрема автором надано власні практичні рекомендації щодо оновлення складу суддівського співтовариства в процесі очищення державної влади, поповнення складу суддів за рахунок юристів, найкраще підготовлених за фаховим рівнем, унормування меж суддівського розсуду при здійсненні судочинства та порядку застосування до суддів заходів юридичної відповідальності.

Не можна не погодитися з висновком В. М. Кравчука, що, завдяки гарантіям, держава намагається забезпечити суддю від негативного впливу з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування, державних і громадських установ і організацій, усунути перепони на шляху здійснення судьями своїх прав і обов'язків. Гарантіям правового статусу та діяльності суддів безпосередньо кореспондує обов'язок державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, підприємств, установ та організацій, незалежно форми власності й підпорядкування, і громадян не перешкоджати реалізації судьями своїх повноважень у повному обсязі.

Водночас, ряд висновків і положень рецензованої роботи залишають місце для подальших наукових дискусій щодо проблем і перспектив удосконалення конституційних основ правового статусу суддів.

Монографія В. М. Кравчука є фундаментальним теоретичним дослідженням, що являє собою приклад комплексного підходу до розв'язання складних наукових проблем, поєднуючи при цьому теоретичні та практичні аспекти. Дана робота буде цікавою не тільки для вчених-конституціоналістів, а й для юристів-практиків, у тому числі суддів, викладачів, аспірантів, магістрів, студентів. На нашу думку, монографія з актуальних питань конституційних основ правового статусу суддів також буде корисною для науковців і всіх, хто цікавиться проблемами теорії та практики сучасного конституційного права.

Рецензія надійшла до редколегії 08.09.2020

Иваницкий С. А.,

доктор юридических наук, доцент,
профессор кафедры экономической безопасности
и финансовых расследований
Национальной академии внутренних дел
(г. Киев, Украина)

НОВАЯ КОНЦЕПЦИЯ КОНСТИТУЦИОННЫХ ОСНОВ ПРАВОВОГО СТАТУСА СУДЕЙ В УКРАИНЕ

Рецензия на кн.: **Кравчук В. М.** Конституційні основи правового статусу суддів в Україні. Київ, 2019. 830 с.

Ivanyts'kyi S.,

Doctor of Law, Associate Professor,
Professor of the Department of Economic Security
and Financial Investigations
of the National Academy of Internal Affairs
(Kyiv, Ukraine)

**A NEW CONCEPT OF THE CONSTITUTIONAL BASIS
OF THE LEGAL STATUS OF JUDGES IN UKRAINE**

Review of the book: **Kravchuk, V. M.** (2019) *Konstytutsiyni osnovy pravovoho statusu
suddiv v Ukraini*. Kyiv. [in Ukrainian].